

Renata Biadacz
Jolanta Chluska
Politechnika Częstochowska

KOSZTY BHP W POLITYCE RACHUNKOWOŚCI PODMIOTU SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNEGO

W długim okresie czasu te jednostki, które nie wykorzystują swych zasobów w sposób uznany przez społeczeństwo za odpowiedzialny, skłaniają się ku ich utracie.

„Żelazne prawo odpowiedzialności” K. Davisa, R.L. Blomstroma¹

Wprowadzenie

Funkcjonowanie przedsiębiorstw we współczesnym świecie obarczone jest wysokim ryzykiem. Jest to trudny czas zarówno dla przedsiębiorstw, jak i dla każdego z nas. Jest to czas ciągłych zmian zarówno w wymiarze gospodarczym, jak i społecznym. Na ten stan rzeczy wpływa potrzeba realizacji zasad zrównoważonego rozwoju, które mają się przyczynić do zharmonizowania polityki środowiskowej, gospodarczej i społecznej.

Odpowiedzią na wyzwania stawiane przez koncepcję zrównoważonego rozwoju jest, zdaniem P. Hohnena i J. Potts², społeczna odpowiedzialność biznesu (*Corporate Social Responsibility*), która polega na dobrowolnym, wychodzącym poza wymogi prawa, uwzględnianiu w działalności przedsiębiorstw celów etycznych, społecznych i ekologicznych³. Pomiędzy koncepcją zrównoważonego

¹ K. Davis, *Five Propositions for Social Responsibility*, „Business Horizons”, 06.1975, s. 19-24, cyt. za: Z. Jaglińska, *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw kapitalistycznych (zarys problemu)*, „Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej SKwP” 1984, nr 7, s. 15.

² P. Hohnen, J. Potts, *Corporate Social Responsibility: An Implementation Guide for Business*, IISD 2007.

³ Communication from the Commission to the European Parliament the Council and the European Economic and Social Committee. Implementing the Partnership for Growth and Jobs: Making Europe a Pole of Excellence on Corporate Social Responsibility, COM (2006), s. 2. <http://eurlex.europa.eu> (dostęp: 28.02.2014).

rozwoju a ideą społecznej odpowiedzialności biznesu istnieje ścisła zależność. Celem społecznej odpowiedzialności biznesu jest tworzenie wspólnej społecznej i ekonomicznej wartości⁴. Celem artykułu jest wskazanie roli rachunkowości w realizacji społecznej odpowiedzialności biznesu ze szczególnym uwzględnieniem kosztów bezpieczeństwa i higieny pracy (bhp). Jako narzędzia badawcze w artykule przyjęto analizę przepisów prawa i literatury przedmiotu oraz studium przypadku.

1. Społeczna odpowiedzialność biznesu a bezpieczeństwo i higiena pracy

Zagadnienia społecznej odpowiedzialności biznesu pojawiły się już w roku 1932, kiedy M. Dodd⁵ stwierdził, że „celem nowoczesnego przedsiębiorstwa jest nie tylko powiększanie zysku, ale także działanie w interesie społecznym”⁶. *Corporate Social Responsibility* (CSR) wnosi więc odmienne niż dotychczas spojrzenie na cel istnienia i rolę przedsiębiorstwa. Obecnie w coraz większym stopniu oczekuje się od przedsiębiorstw, żeby, obok dążenia do maksymalizacji zysków i wartości firmy dla jej właścicieli, zajęły konkretne stanowisko wobec problemów społecznych i ekologicznych. Firmy, aby przetrwać i móc się rozwijać, muszą sprawnie funkcjonować i podejmować społecznie pożądane działania, włączając w to dystrybucję ekonomicznych, społecznych i politycznych korzyści pomiędzy grupy interesariuszy, którzy są ich siłą napędową⁷.

CSR to pojęcie stosunkowo nowe, dlatego też nie ma jednej uniwersalnej definicji. Zdaniem A. Kameli-Sowińskiej można by zaryzykować stwierdzenie, iż istnieje tyle definicji CSR, ile przedsiębiorstw, które je stosują⁸.

Najczęściej podawana w literaturze definicja określa społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstwa jako takie podejście do przedsiębiorstwa i jego roli w społeczeństwie, w którym zakłada się, że odpowiedzialność jednostki obejmuje nie tylko realizację celów związanych z maksymalizacją zysku, ale również odpowiedzialność wobec interesariuszy przedsiębiorstwa za prowadzenie dzia-

⁴ A. Paliwoda-Matiolańska, *Odpowiedzialność społeczna w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*, C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 77.

⁵ M. Dodd, *For Whom are Corporate Managers Trustees?*, „Harvard Law Review” 1932, No. 45.

⁶ Cyt. za: A. Lulewicz-Sas, *Wpływ podejmowanych przez przedsiębiorstwa inicjatyw społecznie odpowiedzialnych na wartość organizacji*, http://zneiz.pb.edu.pl/data/magazine/article/283/3.6_lulewicz.pdf (dostęp: 14.04.2014).

⁷ A. Kamela-Sowińska, *Sprawozdawczość społeczna. Czy to jeszcze rachunkowość?*, w: *Problemy współczesnej rachunkowości*, red. pracownicy Katedry Rachunkowości SGH, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009, s. 213.

⁸ *Ibid.*, s. 216.

łałości⁹. Istotą społecznej odpowiedzialności biznesu jest bardziej etyczne i odpowiedzialne, wielopłaszczyznowe postępowanie wobec grup społecznych i środowiska naturalnego, na które oddziałuje poprzez prowadzoną przez siebie działalność.

Jak już wspomniano, CSR to dobrowolna strategia, która obejmuje różnorodne aspekty działalności biznesu w relacjach z otoczeniem. Wszelkie działania realizowane w jej ramach powinny jednak wynikać z wysokiej świadomości i wiedzy z zakresu dziedzin objętych społeczną odpowiedzialnością, jak również z potrzeby i chęci rozwiązywania społecznie istotnych problemów. Społeczna odpowiedzialność biznesu zdefiniowana została również przez Komisję Europejską, która w 2001 roku rozpoczęła dyskusję na temat społecznej odpowiedzialności biznesu, publikując zieloną księgę *Promocja europejskiego projektu dla społecznej odpowiedzialności biznesu*, natomiast rok później przedstawiła strategię UE przyjętą w celu promowania społecznej odpowiedzialności biznesu. Równocześnie Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy zorganizowała europejskie seminarium na temat związków między odpowiedzialnością społeczną biznesu a higieną pracy. Obie inicjatywy wykazały wyraźnie, że CSR jest strategicznie ważnym rozwiązaniem dla europejskich przedsiębiorców i decydentów oraz że bezpieczeństwo i higiena pracy są w dużej mierze integralną częścią koncepcji odpowiedzialności społecznej¹⁰. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz zadbanie o dobry stan zdrowia pracowników należy do społecznych obowiązków firm i z pewnością może być uważane za integralną część CSR.

2. Rachunkowość odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw

Szczególną rolę w CSR odgrywa rachunkowość odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw. Idea CSR pozostaje bowiem w ścisłym związku z informacyjną funkcją rachunkowości. Przede wszystkim można odnieść się do jakości informacji prezentowanych w sprawozdaniach finansowych, gdyż zgodnie z ideą rachunkowości społecznie odpowiedzialnej sprawozdanie finansowe powinno zostać sporządzone w społecznie odpowiedzialny sposób, czyli będzie przedstawiać prawdziwy i rzetelny obraz sytuacji majątkowo-finansowej przed-

⁹ A.B. Carroll, *Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct*, „Business and Society” 1999, Vol. 38, No. 3, s. 270.

¹⁰ *Społeczna odpowiedzialność biznesu a bezpieczeństwo i higiena pracy*, Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy 2006, pdf.

siębiorstwa¹¹. Równie ważny jest zakres dostarczanych informacji. Dzięki prezentacji informacji z zakresu CSR obraz przedsiębiorstwa ujęty w jego sprawozdawczości będzie pełny i możliwy do właściwej oceny przez interesariuszy, wysunięcia odpowiednich wniosków i podjęcia na ich podstawie racjonalnych decyzji ekonomicznych.

Rachunkowość odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw (ROS) definiowana jest jako „konceptja oparta na rachunku odpowiedzialności (czyli rozliczania się) za prowadzoną działalność i jej rezultaty. Rachunek ten możliwy jest dzięki systemowi informacyjnemu rachunkowości, który daje podstawę dokumentacyjną i informacyjną rozliczania się zarządu przed właścicielem, przedsiębiorstwa przed społeczeństwem. Rachunkowość odgrywa tu podwójną rolę, gdyż działa zarówno na rzecz przedsiębiorstwa, jak i społeczeństwa”¹².

Rachunkowość społeczna ma na celu przedstawienie, w jaki sposób przedsiębiorstwo integruje się ze społeczeństwem i otoczeniem, w którym działa, jak również ma za zadanie dostarczenie informacji wspomagających kierownictwo w działaniu w bardziej społecznie odpowiedzialny sposób¹³. W związku z powyższym sporządzane są tzw. sprawozdania (raporty) odpowiedzialności społecznej. Zdaniem A. Kameli-Sowińskiej mniej więcej od 1990 roku mamy do czynienia ze stałym wzrostem liczby firm, które w swojej sprawozdawczości uwzględniają również zagadnienia w zakresie tzw. potrójnej linii przewodniej (*triple bottom line*), czyli aspekty ekonomiczne, środowiskowe oraz społeczne¹⁴.

Zgodnie z tą koncepcją „firma musi skupiać się nie tylko na wynikach ekonomicznych swojej działalności, ale także na każdym kroku powinna uwzględniać czynniki społeczne i środowiskowe. Dopiero takie całościowe spojrzenie na działalność firmy i wpływ, jaki wywiera w swoim otoczeniu na inne jednostki, pozwala wysunąć odpowiednie wnioski i na ich podstawie podjąć stosowne działania, które w efekcie przyczynią się do długotrwałego sukcesu. Tym samym na podstawie takiej całościowej analizy można dokonać oceny wkładu, ja-

¹¹ Por. J. Krasodomska, *Perspektywy rozwoju informacyjnej funkcji rachunkowości w kontekście społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, w: *Perspektywy rozwoju rachunkowości, analizy i rewizji finansowej w teorii i praktyce*, red. B. Micherda, Studia i Prace UE w Krakowie nr 14, t. I, Kraków 2010, s. 337.

¹² B. Gierusz, T. Martyniuk, *Rola rachunkowości w świetle społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR)*, w: *Problemy współczesnej rachunkowości*, op. cit., s. 125.

¹³ *Social Accounting*, Laurie Mook, School of Community Resources and Development Arizona State University, 29 October 2012, http://www.cooperativedifference.coop/assets/files/Webinar_materials/Mook.Social_accounting_102912.pdf (dostęp: 29.05.2014).

¹⁴ Por. A. Du Toit, *Sustainability Assurance as a Driver of Change for the Auditing Profession*, *BAA Annual conference*, Blackpool, England 2008, cyt. za: A. Kamela-Sowińska, op. cit., s. 220.

ki firma wnosi w zrównoważony rozwój”¹⁵. Wskaźniki ujmowane w raportach opracowywane są w trakcie wdrażania strategii odpowiedzialności społecznej w każdej firmie według własnych potrzeb. Informacje prezentowane w ramach CSR powinny być zrozumiałe, istotne, czyli powinny informować o najważniejszych aspektach prowadzonej strategii społecznej odpowiedzialności, oraz pełne, czyli uwzględniać wszystkie obszary funkcjonowania firmy. Ważne jest, by były one również porównywalne w czasie¹⁶.

Do wskaźników informujących o osiągnięciach firmy w zakresie CSR oprócz wskaźników ekonomicznych, ekologicznych, pracowniczych, zaangażowania społecznego i wskaźników dotyczących relacji z partnerami biznesowymi zalicza się również wskaźniki bezpieczeństwa pracy, tj. np.:

- wypadki hospitalizowane / liczba zatrudnionych pracowników,
- godziny zwolnień chorobowych / godziny przepracowane,
- liczba wypadków samochodowych w ramach pracy / liczba przejechanych kilometrów.

3. Istota kosztów bezpieczeństwa w systemie rachunkowości

Bezpieczeństwo i higienę pracy z punktu widzenia rachunkowości postrzegać można jako:

- a) koszty obowiązków pracodawców w zakresie zapewnienia bhp,
- b) koszty działań w zakresie bhp niewynikające z przepisów prawa, a z decyzji podmiotów w obszarze zarządzania bhp,
- c) koszty braku należytego zabezpieczenia bhp (np. koszty wypadków przy pracy, chorób zawodowych).

Analizując obciążenia pracodawców w związku z zapewnieniem bhp należy uwzględnić, że mogą wystąpić także pewne elementy przychodów (np. odszkodowania).

Kierownictwo podmiotu gospodarczego powinno zarządzać kosztami bhp i procesy te powinny mieć charakter planowy, systemowy i ustawiczny. Żeby zarządzać, trzeba mieć informacje o działaniach i ich kosztach. Aby możliwe było pozyskanie przydatnych informacji zarządczych, system informacyjny rachunkowości powinien być odpowiednio przygotowany do ich pozyskania, identyfikacji, wyceny, ewidencji, rozliczania i sprawozdawczości. Rodzi to obowiązek szczegółowych regulacji rachunku kosztów bhp.

¹⁵ Ibid., s. 220.

¹⁶ J. Krasodomska, op. cit., s. 339.

Do obowiązkowych działań w zakresie zapewnienia bhp należą w podmiotach gospodarczych m.in.:

- a) opłacanie składek społecznego ubezpieczenia wypadkowego,
- b) wydatki na badania lekarskie,
- c) pokrycie kosztów szkoleń bhp,
- d) pokrycie kosztów odzieży roboczej i innych świadczeń rzeczowych,
- e) zapewnienie właściwych warunków wykonywania pracy,
- f) zatrudnienie służby bhp lub obsługi w zakresie bhp przez specjalistów zewnętrznych,
- g) monitorowanie bhp.

Obowiązki te wynikają z określonych ustaw i aktów prawnych wykonawczych. Do podstawowych źródeł prawa w zakresie obowiązków bhp należą:

- a) Ustawa z dnia 26.06.1974 roku Kodeks pracy,
- b) Ustawa z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- c) Rozporządzenie MPiPS z dnia 26.09.1997 roku w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,
- d) Rozporządzenie RM z dnia 2.09.1997 roku w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy,
- e) Rozporządzenie RM z dnia 28.05.1996 roku w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów,
- f) Rozporządzenie MGiP z dnia 27.07.2004 roku w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Koszty ubezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (ubezpieczenia wypadkowego) opłacają pracodawcy. Obowiązek ubezpieczenia wypadkowego dotyczy osób podlegających ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu. Składki płacone przez pracodawców stanowią świadczenia na rzecz pracowników i odprowadzane są do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe (w przypadku zgłoszenia do ubezpieczenia co najmniej 10 ubezpieczonych) dla podmiotu gospodarczego z danej grupy działalności ustala się w zależności od kategorii ryzyka ustalonej dla tej grupy. Kategorię ryzyka dla grupy działalności ustala się w zależności od ryzyka określonego wskaźnikami częstości poszkodowanych w wypadkach przy pracy ogółem, poszkodowanych w wypadkach przy pracy śmiertelnych i ciężkich, stwierdzonych chorób zawodowych oraz zatrudnionych w warunkach zagrożenia¹⁷.

¹⁷ Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, art. 30.

Branże, w których ryzyko wypadków jest znaczące, płacą wyższe składki (np. wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego, leśnictwo i pozyskiwanie drewna, górnictwo rud metali). Podobnie świadczeniem na rzecz pracowników są wydatki na badania lekarskie, koszty szkoleń bhp, świadczenia rzeczowe.

Wartość świadczeń z zakresu obowiązkowych obciążeń związanych z bhp księgowana jest na koncie kosztów według rodzaju „Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia” oraz rozliczana na miejsca powstawania tych kosztów, w ślad za wynagrodzeniami pracowników, których dotyczą. Uszczegółowienie tych kont kosztów pozwala dokładnie rozpoznać tytuły świadczeń, strukturę, dynamikę oraz rodzaje komórek podmiotu odpowiedzialnych za najwyższy koszt.

4. Ekonomiczne aspekty bhp a polityka rachunkowości

Dowodzono, że w rachunku ekonomicznym korzyści przynosi zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy, gdyż koszty wypadków przy pracy i chorób zawodowych ponoszone przez pracodawcę mogą być znaczące. Im większe nakłady na prewencję, tym mniejsze koszty wypadków i innych niekorzystnych zdarzeń. Działania prewencyjne polegają na stworzeniu (poprawie) bezpieczeństwa na stanowiskach pracy. Identyfikacja ponoszonych kosztów prewencji pozwala świadomie zarządzać bhp i określać relacje kosztów – korzyści¹⁸. Społeczny nacisk na działania prewencyjne bhp jest również czynnikiem motywującym do takiego rachunku i sprawozdawczości z podejmowanych działań w raportowaniu społecznej odpowiedzialności. Koszty związane z działaniami prewencyjnymi mogą wystąpić w wielu grupach kosztów według rodzaju, nie tylko jako świadczenia na rzecz pracowników. Przykładowe pozycje kosztów związane z działaniami prewencyjnymi bhp prezentuje tabela 1.

Tabela 1

Koszty działań prewencyjnych bhp w grupie kosztów według rodzaju

Konto księgowo	Działania prewencyjne	Związek z bhp
1	2	3
Zużycie materiałów	Wydanie środków czystości, ulotek i materiałów informacyjnych	Poprawa higieny Propagowanie polityki bhp
Usługi obce	Monitorowanie bhp Usługi związane z prewencją bhp dotyczące podmiotu jako całości	Zapobieganie wypadkom Rozpoznanie czynników ryzyka

¹⁸ I. Romanowska-Słomka, *Wypadki i choroby zawodowe – analiza i koszty*, Tarbonus Sp. z o.o., Kraków 2008, s. 31.

cd. tabeli 1

1	2	3
Amortyzacja	Wykorzystanie środków trwałych oraz wartości niematerialnych w działalności prewencyjnej Amortyzacja od wartości środków trwałych ulepszonych w celu poprawy bhp	Poprawa warunków pracy Spełnienie warunków świadczenia usług lub produkcji określonych dóbr
Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	Prewencyjne działania w zakresie szczepień i innych świadczeń zdrowotnych Nieobowiązkowe świadczenia rzeczowe	Zapobieganie chorobom Zapobieganie wypadkom przy pracy
Pozostałe koszty	Ubezpieczenia majątkowe Ubezpieczenia dobrowolne pracowników wliczane w koszty Ekwiwalenty za zużytą przez pracowników odzież roboczą i narzędzia	Pozyskanie środków w przypadku konieczności pokrycia kosztów wypadków

Jak pokazuje tabela, koszty związane z zarządzaniem bhp, a przede wszystkim z zapobieganiem wypadkom i innym czynnikom ryzyka może być ujmowane na różnych kontach kosztów, co sprawia, że w analizach mogą nie być kompletnie rozpoznane. Warunkiem kompletności identyfikacji wszystkich kosztów bhp jest świadome i celowe wyodrębnienie analityczne w ramach konstrukcji zakładowych planów kont w dokumentacji przyjętych zasad rachunkowości.

Koszty bhp występują nie tylko w ramach obowiązujących obciążeń czy działań prewencyjnych. Koszty związane z bezpieczeństwem, a raczej ze skutkami jego braku, występują także w związku z wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi. Literatura przedmiotu wymienia następujące grupy kosztów wypadków przy pracy:

- a) koszty po stronie pracodawcy,
- b) koszty po stronie pracownika,
- c) koszty społeczne.

Tytuły kosztów wchodzące w skład poszczególnych grup prezentuje tabela 2.

Jeśli wziąć pod uwagę pozycje kosztów wymienione w kolumnie pierwszej, koszty będące skutkami wypadków przy pracy dotyczą wszystkich grup kosztów operacyjnych (zużycie materiałów i energii, amortyzacja, wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, usługi obce, podatki i opłaty, pozostałe koszty). Wyodrębnienie ich w ramach grup rodzajowych kosztów mogłoby być kłopotliwe. Właściwsze wydaje się w tym przypadku wyodrębnienie w ramach kont miejsc powstawania kosztów (Zespół 5. ZPK) kosztów następstw wypadków przy pracy. Wypłacane odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy mają

charakter sankcyjny i nie powinny być ujmowane w grupie kosztów działalności operacyjnej, a w pozostałych kosztach operacyjnych. Koszty odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy nie stanowią kosztu uzyskania przychodów i są eliminowane z kosztów podatkowych¹⁹. Zasadnym jest więc wyodrębnienie na osobnych kontach dla celów podatkowych kosztów nieuznawanych przez prawo podatkowe za koszt uzyskania przychodów.

Tabela 2

Koszty wypadków przy pracy

Koszty po stronie pracodawcy	Koszty po stronie pracownika	Koszty społeczne
– koszt czasu straconego, – koszt pomocy medycznej i transportu, – koszt nadgodzin, – koszt zastępstw, – koszt zakłóceń w produkcji, – koszt strat materialnych, – koszt napraw, – koszt odszkodowań finansowanych ze środków własnych, – koszty inne	– utracone dochody, – koszty leczenia i rehabilitacji, – inne składniki kosztów	– koszt leczenia ponoszony przez społeczeństwo, – koszty świadczeń wypłacanych przez ZUS

Źródło: J. Rzepecki, *Spoleczne koszty wypadków przy pracy*, „Nauka i Praktyka” 2012, nr 5, s. 21, 22.

5. Dobre praktyki w zakresie ujmowania kosztów bhp w raportach odpowiedzialności społecznej

Raportowanie społecznej odpowiedzialności biznesu ma miejsce od niepełna dwóch dekad. Działania z tego zakresu stają się w Polsce coraz powszechniejsze. Już nie jest to moda, lecz raczej konieczność. Podejmowane są one jednak najczęściej w wybranych obszarach, a nie kompleksowo i raczej przez duże firmy, co spowodowane jest przede wszystkim skalą prowadzonej działalności. W przypadku międzynarodowych koncernów strategia CSR wpisa-

¹⁹ Ustawa z dnia 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. z 2011 r., nr 74, poz. 397, art. 16, ust. 1, pkt 16, 19.

Art. 16. 1. Nie uważa się za koszty uzyskania przychodów:

16) jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w wysokości określonej przez właściwego ministra oraz dodatkowej składki ubezpieczeniowej w przypadku stwierdzenia pogorszenia warunków pracy,

19) kar, opłat i odszkodowań oraz odsetek od tych zobowiązań z tytułu:

a) nieprzestrzegania przepisów w zakresie ochrony środowiska,

b) niewykonania nakazów właściwych organów nadzoru i kontroli dotyczących uchybień w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

na jest w ogólną strategię globalną firmy. Jednakże nie należy zapominać, że tak naprawdę to małe i średnie przedsiębiorstwa poprzez swoje pojedyncze akcje mogą przynieść bardzo duży efekt sumaryczny. To przedsiębiorstwa małe i średnie, stanowiące fundament każdej gospodarki, działające na lokalnych rynkach mają największą możliwość propagowania zachowań społecznie i ekologicznie odpowiedzialnych.

Podstawową funkcją, jaką pełni raportowanie CSR jest, jak już wspomniano, prezentacja osiągnięć i planów przedsiębiorstwa na płaszczyźnie ekonomicznej, społecznej i środowiskowej. Jego istotą jest pokazanie, jak wiele poszczególni interesariusze, społeczeństwo i środowisko naturalne zyskują dzięki działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwo²⁰. Dzięki tym raportom można również dowiedzieć się, jakie działania firmy podejmują w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Przykładem dobrej praktyki w raportowaniu społecznej odpowiedzialności jest Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Kosz” Sp. z o.o., które od wielu lat specjalizuje się w produkcji drzwi wewnętrznych, ościeżnic, skomplikowanych profili i elementów meblowych oraz frontów meblowych²¹. W roku 2008 PW „Kosz” sporządziło po raz pierwszy raport zrównoważonego rozwoju. Sprawozdanie objęło lata 2000-2008. Zgodnie z założeniami został w nim zaprezentowany sposób, w jaki firma zmienia wzorce swojej produkcji, tak by sprzyjały zasadom zrównoważonego rozwoju. Raport ten został sporządzony zgodnie ze światowymi standardami Global Reporting Initiative. Mając świadomość znaczenia społecznej odpowiedzialności biznesu, P.W. „Kosz” zaprezentowało działania firmy podejmowane w zakresie ochrony środowiska, praw konsumentów, praw osób zatrudnionych w firmie oraz to, jaką rolę odgrywa w społeczności lokalnej. W raporcie ujęto również aspekt bezpieczeństwa i higieny pracy. W tym względzie odniesiono się do czterech zagadnień: wypadków przy pracy, działań na rzecz przestrzegania bhp, systemu zarządzania bhp i porozumień pracowniczych w zakresie bhp²².

²⁰ M. Ciechan-Kujawa, *Zakres ujawnień kosztów i źródeł finansowania inicjatyw odpowiedzialnych społecznie w świetle raportów CSR*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania Finansami, ZN nr 129, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2013, s. 86.

²¹ Raport Odpowiedzialności Społecznej Przedsiębiorstwa Wielobranżowego KOSZ Sp. z o.o., 2008 r., http://www.invado.pl/sites/default/files/raport_spolecznej_odpowiedzialnosc.pdf (dostęp: 29.05.2014).

²² Ze względu na ograniczoną objętość w artykule wskazano jeden z przykładów dobrych praktyk w zakresie raportowania społecznej odpowiedzialności. Przykładów takich oczywiście można przytaczać znacznie więcej. M.in. Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy opublikowała 11 przykładów firm z różnych krajów europejskich stanowiących dobre praktyki w zakresie CSR. *Społeczna odpowiedzialność biznesu a bezpieczeństwo i higiena pracy*, Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy 2006, pdf, <https://osha.europa.eu/pl/publications/reports/210> (dostęp: 29.05.2014); zob. też: <http://www.ciop.pl/23381.html> – lista kontrolna w zakresie CSR.

Podsumowanie

Dobre praktyki w zakresie CSR – właściwie uświadomione, wprowadzone w strukturę firmy w postaci długofalowej strategii i stosowane na co dzień – są w stanie przynieść wymierne korzyści. Przede wszystkim umacnia się pozytywny wizerunek firmy. Zapewnione zostaje bezpieczeństwo pracy, minimalizuje się ryzyko na rzecz maksymalizacji szans na długotrwałe powodzenie firmy, wzrastają standardy zarządzania, wzrasta bezpieczeństwo w kontaktach z partnerami biznesowymi. To wpływa na rozwój przedsiębiorstwa, który sprzyja również jego otoczeniu.

Literatura

- Carroll A.B., *Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct*, „Business and Society” 1999, Vol. 38, No. 3.
- Ciechan-Kujawa M., *Zakres ujawnień kosztów i źródeł finansowania inicjatyw odpowiedzialnych społecznie w świetle raportów CSR*, Studia i Prace Kolegium Zarządzania Finansami, ZN nr 129, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2013.
- Communication from the Commission to the European Parliament the Council and the European Economic and Social Committee. Implementing the Partnership for Growth and Jobs: Making Europe a Pole of Excellence on Corporate Social Responsibility, COM (2006), <http://eurlex.europa.eu> (dostęp: 28.02.2014).
- Gierusz B., Martyniuk T., *Rola rachunkowości w świetle społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR)*, w: *Problemy współczesnej rachunkowości*, red. pracownicy Katedry Rachunkowości SGH, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.
- Hohnen P., Potts J., *Corporate Social Responsibility: An Implementation Guide for Business*, IISD 2007.
- Jaglińska Z., *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw kapitalistycznych (zarys problemu)*, „Zeszyty Teoretyczne Rady Naukowej SKwP” 1984, nr 7.
- Kamela-Sowińska A., *Sprawozdawczość społeczna. Czy to jeszcze rachunkowość?*, w: *Problemy współczesnej rachunkowości*, red. pracownicy Katedry Rachunkowości SGH, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.
- Krasodomska J., *Perspektywy rozwoju informacyjnej funkcji rachunkowości w kontekście społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, w: *Perspektywy rozwoju rachunkowości, analizy i rewizji finansowej w teorii i praktyce*, red. B. Micherda, Studia i Prace UE w Krakowie nr 14, t. I, Kraków 2010.
- Lulewicz-Sas A., *Wpływ podejmowanych przez przedsiębiorstwa inicjatyw społecznie odpowiedzialnych na wartość organizacji*, http://zneiz.pb.edu.pl/data/magazine/article/283/3.6_lulewicz.pdf (dostęp: 14.04.2014).

- Paliwoda-Matiolańska A., *Odpowiedzialność społeczna w procesie zarządzania przedsiębiorstwem*, C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Romanowska-Słomka I., *Wypadki i choroby zawodowe – analiza i koszty*, Tarbonus Sp. z o.o., Kraków 2008.
- Rzepecki J., *Społeczne koszty wypadków przy pracy*, „Nauka i Praktyka” 2012, nr 5.
- Social Accounting*, Laurie Mook, School of Community Resources and Development Arizona State University, 29 October 2012, http://www.cooperativedifference.coop/assets/files/Webinar_materials/Mook.Social_accounting_102912.pdf (dostęp: 29.05.2014).
- Stępień M., *Idea społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i jej wpływ na ewolucję rachunkowości*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 2001, nr 4 (60).
- Ustawa z dnia 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, Dz.U. z 2011 r., nr 74, poz. 397.
- Ustawa z dnia 26.06.1974 r. Kodeks pracy, Dz.U. z 1998 r., nr 21, poz. 94.
- Ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, Dz.U. z 2009 r., nr 167, poz. 1322 z późn. zm.
- Rozporządzenie MPiPS z dnia 26.09.1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, Dz.U. z 2003 r., nr 169, poz. 1650.
- Rozporządzenie RM z dnia 2.09.1997r. w sprawie służby bezpieczeństwa i higieny pracy, Dz.U. z 1997 r., nr 109, poz. 704.
- Rozporządzenie RM z dnia 28.05.1996r. w sprawie profilaktycznych posiłków i napojów, Dz.U. z 1996 r., nr 60, poz. 279.
- Rozporządzenie MGiP z dnia 27.07.2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, Dz.U. z 2004 r., nr 180, poz. 1860.

LABOUR AND HEALTH AND SAFETY RULES COSTS IN ACCOUNTING OF SOCIALLY RESPONSIBLE ENTITY

Summary

The purpose of this article is to identify the role of the cost of health and safety in the accounting policy of social responsibility. Methodological base for the discussion was a literature analysis as well as a study of good practice on the example of companies that prepare reports on social responsibility.